

WYBORY UZUPEŁNIAJĄCE

Kadencja 2024 - 2029

Szkolenie członków Obwodowej Komisji Wyborczej

Opracowanie:

© Krajowe Biuro Wyborcze

PROGRAM SZKOLENIA

2

- Prawa i obowiązki członków komisji
- Organizacja i tryb pracy OKW
- Uprawnienia mężów zaufania
- Obserwatorzy społeczni
- Dziennikarze
- Lokal wyborczy
- Zadania komisji przed dniem wyborów
- Zadania komisji w dniu wyborów przed otwarciem lokalu wyborczego
- Zadania komisji w trakcie głosowania
- Głosowanie przez pełnomocnika – szczególne zadania komisji
- Przebieg głosowania
- Zakończenie głosowania
- Szczegółowe omówienie sporządzenia protokołu głosowania w obwodzie (przykład)
- Ustalenie wyników głosowania w wyborach uzupełniających
- Przekazywanie protokołu głosowania GKW
- Przekazanie w depozyt dokumentów z wyborów.

PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁONKÓW KOMISJI

3

Członkowie OKW zobowiązani są do zapoznania się z całością wytycznych **uchwały Nr 102/2024 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 4 marca 2024 r.**

w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zarządzonych na dzień 7 kwietnia 2024 r. (M.P. z 2024 r. poz. 220).

Zgodnie z art. 161 § 1 Kodeksu wyborczego wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej są wiążące dla komisji niższego stopnia. **Dlatego też członkowie OKW zobowiązani są zapoznać się z całością wytycznych i bezwzględnie je stosować.**

Obsługę i techniczno-materialne warunki pracy OKW, w tym możliwość wykorzystania techniki elektronicznej oraz wykonanie zadań związanych z organizacją i przeprowadzeniem wyborów na obszarze gminy zapewnia Wójt (art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego).

ORGANIZACJA I TRYB PRACY OKW

4

- 1) Członkowie OKW mają obowiązek uczestniczenia w posiedzeniach, szkoleniach i innych pracach OKW, w szczególności w przeprowadzeniu głosowania i ustaleniu wyników głosowania;
- 2) OKW podejmuje rozstrzygnięcia w obecności co najmniej połowy swego składu, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy;
- 3) OKW podejmuje rozstrzygnięcia większością głosów - w razie równej liczby rozstrzyga głos przewodniczącego posiedzenia;
- 4) Rozstrzygnięcia OKW mogą mieć formę odrębnych uchwał lub wpisów do protokołu;

ORGANIZACJA I TRYB PRACY OKW

5

5) Z posiedzenia OKW sporządza się protokół, w którym podaje się:

- a/ porządek obrad,
- b/ imiona i nazwiska uczestników,
- c/ podjęte rozstrzygnięcia i ustalenia.

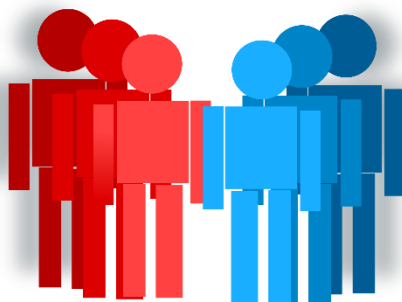
6) Do protokołu dołącza się podjęte uchwały;

7) Uchwały OKW, protokoły głosowania, zaświadczenia dla członków OKW usprawiedliwiające nieobecność w pracy i inne dokumenty OKW zgodnie Wytycznymi PKW oraz karty do głosowania opatrywane są pieczęcią obwodowej komisji wyborczej.

Obowiązki przewodniczącego OKW

**W razie nieobecności przewodniczącego
jego obowiązki pełni
zastępca przewodniczącego**

ZADANIA KOMISJI PRZED DNIEM WYBORÓW

7

I posiedzenie

- Niezwłocznie po powołaniu wybór Przewodniczącego i Z-cy;
- Zapoznanie się z wytycznymi PKW;
- Ustalenie sposobu wykonania zadań i organizacji pracy;
- Informację o swoim składzie komisja podaje do wiad. publicznej + w lokalu wyborczym.

II posiedzenie – jeżeli nie ustalono na pierwszym

- Najpóźniej w przeddzień wyborów;
- Omówienie organizacji pracy przed i w dniu wyborów;
- Ustalenie godziny rozpoczęcia pracy w dniu głosowania i podanie jej do publicznej wiadomości.

Komisja współdziała w tym zakresie z Wójtem i Urzędnikiem wyborczym.

Ustalone godziny rozpoczęcia pracy w dniu głosowania podaje się do publicznej wiadomości w budynku lokalu wyborczego i w Urzędzie Gminy.

NALEŻNOŚCI PIENIĘŻNE

8

UCHWAŁA NR 30/2023 PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 2 sierpnia 2023 r.

w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego

W wyborach uzupełniających – zryczałtowana dieta przysługuje w połowie wysokości.

Członkom OKW **za czas związany z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem wyników głosowania** przysługuje zryczałtowana dieta

w wysokości $\frac{1}{2}$ diety z ogólnokrajowych wyborów samorządowych 2024 r.:

- 1) Przewodniczący OKW – 900 zł; **(450 zł)**
- 2) Zastępca Przewodniczącego OKW – 800 zł; **(400 zł)**
- 3) Członek OKW – 700 zł; **(350 zł)**

NALEŻNOŚCI PIENIĘŻNE

9

UWAGA:

- zryczałtowana dieta **nie przysługuje**, jeżeli członek OKW nie uczestniczył w czynnościach związanych z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem wyników głosowania, w tym sporządzeniem protokołu głosowania przyjętego przez Komisarza Wyborczego;
- dojazd członka OKW na posiedzenie, szkolenie (*o ile szkolenie przeprowadzane jest w tej samej gminie, w której siedzibę ma komisja*), **traktowane jest tak jak dojazd do miejsca pracy i w związku z tym członkowi komisji nie przysługuje zwrot kosztów dojazdu do siedziby komisji czy miejsca szkolenia.**

KANDYDACI NA RADNEGO

10

Kandydatów na radnych zgłasza się zawsze w formie list kandydatów, nawet wówczas, gdy lista obejmuje jednego kandydata (art. 424 Kodeksu wyborczego).

Komitet wyborczy może zgłosić w okręgu wyborczym tylko jedną listę kandydatów.

Głosowania nie przeprowadza się w okręgu wyborczym, jeżeli liczba zarejestrowanych kandydatów jest równa lub mniejsza od liczby wybieranych radnych.

SKREŚLENIE KANDYDATA NA RADNEGO

11

GKW skreśla z zarejestrowanej listy kandydata, który:

1/ zmarł,

2/ utracił prawo wybieralności (np. nie zamieszkuje stale na obszarze gminy i nie jest ujęty w Centralnym Rejestrze Wyborców w obwodzie głosowania na obszarze gminy lub z powodu złożenia nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego),

3/ został pozbawiony praw publicznych lub praw wyborczych albo został ukarany prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,

4/ złożył nieprawdziwe pisemne oświadczenie o wyrażeniu zgody na kandydowanie lub o posiadaniu prawa wybieralności,

5/ złożył na piśmie oświadczenie o wycofaniu zgody na kandydowanie.

SKREŚLENIE KANDYDATA NA RADNEGO

12

Jeżeli skreślenie kandydata nastąpi z powodu jego śmierci, GKW poinformuje osobę zgłaszającą listę, że może zgłosić nowego kandydata. Uzupełnienie listy kandydatów dopuszczalne jest najpóźniej w 10 dniu przed wyborami

Skreślenie kandydata z innych przyczyn nie uprawnia do uzupełnienia listy.

Skreślenie kandydata z listy bez uzupełnienia listy kandydatów spowoduje unieważnienie rejestracji tej listy, ponieważ na liście nie pozostanie żaden kandydat.

PRZEPROWADZENIE WYBORÓW BEZ GŁOSOWANIA

13

Jeżeli w wyniku skreślenia kandydata na radnego i unieważnienia rejestracji listy w wyborach uzupełniających pozostanie tylko jedna lista kandydatów z jednym kandydatem OKW nie będzie wykonywać żadnych dalszych czynności wyborczych, w tym przeprowadzać głosowania i ustalać wyników głosowania.

W takiej sytuacji GKW stwierdzi to w formie uchwały oraz sporządzi niezwłocznie obwieszczenie zawierające informację, że w okręgu tym, z powodu wyżej wskazanego, głosowanie nie będzie przeprowadzane, a za wybranego uznaje się zarejestrowanego kandydata.

Wybory będą przeprowadzone bez przeprowadzenia głosowania.

Członkowie OKW nie otrzymają zryczałtowanej diety.

SKREŚLENIE KANDYDATA NA RADNEGO

14

Jeżeli po wydrukowaniu kart nastąpiło:

- **skreślenie kandydata**
- **lub (oraz) unieważnienie rejestracji listy:**

Nie drukuje się nowych kart

GKW:

1. **Zawiadamia** obwodową komisję wyborczą.
2. **Sporządza informację** o nowym, prawidłowym brzmieniu karty przez odwzorowanie arkusza tej karty ze skreślonym nazwiskiem kandydata oraz o warunkach ważności głosu oddanego na takiej karcie.

OKW:

1. **Umieszcza otrzymaną informację** o skreśleniach i nowym brzmieniu karty w lokalu przy obwieszczeniu o zarejestrowanych listach kandydatów;
2. **Informuje o tym ustnie wyborców** przy wydawaniu karty do głosowania.

Niedopuszczalne jest dokonywanie przez komisję jakichkolwiek skreśleń i adnotacji na karcie do głosowania.

CZŁONKOWIE KOMISJI - w dniu głosowania

15

- są obowiązani nosić w widoczny sposób identyfikatory;
- nie mogą udzielać wyborcom pomocy w głosowaniu z wyjątkiem pomocy polegającej na udzielaniu głosującym stosownych informacji;
- na wniosek wyborcy komisja jest obowiązana **wyjaśnić jej sposób głosowania** oraz warunki ważności głosu, zgodnie z informacją umieszczoną na karcie do głosowania;
- **przewodniczący komisji odpowiada za utrzymanie porządku i spokoju, czuwa nad przestrzeganiem tajności głosowania,**
- **przewodniczący kieruje pracami komisji,** ma prawo żądać opuszczenia lokalu przez osoby **naruszające** porządek i **zakłócające** spokój oraz prowadzące agitację wyborczą (art. 107 § 2 Kodeksu wyborczego), a w razie potrzeby zwrócić się do Policji o pomoc (art. 49 § 3 Kodeksu wyborczego).

Przypadki zakłócenia głosowania odnotowuje się w pkt, 23 protokołu głosowania „Inne uwagi”.

MĘŻOWIE ZAUFANIA

16

- **1 komitet wyborczy - 1 mąż zaufania** (wyłącznie osoba pełnoletnia);
- **wyznaczony przez pełnomocnika wyborczego** komitetu wyborczego, który zarejestrował listę kandydatów.

Mężowie zaufania danego komitetu mogą zmieniać się w ciągu pracy komisji; Po zamknięciu lokalu **nie mogą się zmieniać** w trakcie czynności komisji związanych z ustalaniem wyników głosowania w obwodzie;

- **zaświadczenie** (wg wzoru ustalonego przez PKW uchwałą nr 65/2023 z dnia 17 sierpnia 2023 r.) lub jego kopia – podpisane przez właściwy organ podmiotu uprawnionego lub upoważnioną przez ten organ osobę + okazanie komisji kserokopii upoważnienia.
Komisja sprawdza zaświadczenie ze wzorem oraz tożsamość tej osoby;
- **powinien posiadać identyfikator.**

Identyfikatory nie mogą zawierać elementów kampanii wyborczej.

Komisja wywiesza informację (w lokalu wyborczym w miejscu widocznym z zewnątrz oraz w urzędzie gminy) **o godzinie rozpoczęcia swojej pracy w dniu głosowania** (a nie o godzinie rozpoczęcia głosowania!)

WZÓR ZAŚWIADCZENIA DLA MĘŻA ZAUFANIA

WZÓR

ZAŚWIADCZENIE DLA MĘŻA ZAUFANIA

Ja .....
(imię - imiona i nazwisko)

jako pełnomocnik wyborczy – osoba upoważniona przez pełnomocnika wyborczego*,
działając w imieniu:

Nazwa komitetu

zaświadczam, że Pan/Pani:

Imię		Drugie imię	
Nazwisko			
Numer PESEL			

został(-a) wyznaczony(-a) na męża zaufania do:

.....
(nazwa komisji wyborczej / w przypadku obwodowej komisji wyborczej jej numer)

W .....
(miejscowość)

w wyborach .....
(nazwa wyborów)

zarządzonych na dzień .....
(data wyborów)

.....
(podpis pełnomocnika wyborczego lub osoby upoważnionej)

Zaświadczenie powinno zostać sporządzone według wzoru ustalonego przez Państwową Komisję Wyborczą uchwałą nr 65/2023 z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla męża zaufania (M.P. z 2023 r. poz.929). Zaświadczenia mogą różnić się między sobą wyglądem i układem graficznym, ale ich treść musi odpowiadać wzorowi ustalonemu przez Państwową Komisję Wyborczą. Na podstawie przedłożonego komisji zaświadczenia, w którym wskazana będzie m.in. nazwa komitetu wyborczego, członek komisji weryfikuje uprawnienie do wyznaczenia męża zaufania przez dany komitet.

* Jeżeli zaświadczenie wystawiła osoba upoważniona przez pełnomocnika wyborczego, zaświadczenie należy okazać właściwej komisji wyborczej łącznie z kopią udzielonego upoważnienia.

MĘŻOWIE ZAUFANIA - ZAKAZY

18

Mężem zaufania **nie może** być:

- kandydat w wyborach;
- komisarz wyborczy;
- pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego;
- pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego;
- urzędnik wyborczy;
- członek komisji wyborczej.

Mężowie zaufania nie mogą:

- 1) wykonywać żadnych czynności członka komisji;
- 2) pomagać wyborcom w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień;
- 3) liczyć, ani przeglądać karty do głosowania przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie głosowania i po jego zakończeniu, tj. **nie mogą mieć żadnego kontaktu fizycznego z kartami do głosowania – nie mogą dotykać kart – w żadnym momencie;**

Niedopuszczalne jest utrudnianie przez członków OKW obserwacji mężom zaufania wszystkich wykonywanych czynności.

MĘŻOWIE ZAUFANIA - UPRAWNIENIA

19

Mężowie zaufania mają prawo w szczególności:

- 1) być obecni podczas wszystkich czynności obwodowej komisji wyborczej;
- 2) być obecni w lokalu wyborczym w czasie przygotowania do głosowania, w trakcie głosowania i podczas ustalania wyników głosowania i sporządzania protokołu głosowania w obwodzie;
- 3) obserwować liczenie głosów przez OKW i ustalanie przez nią wyników głosowania;
- 4) zgłaszać przewodniczącemu komisji na bieżąco uwagi i zastrzeżenia;
- 5) wnosić uwagi do protokołu głosowania, z wymienieniem konkretnych zarzutów;
- 6) być obecni przy sprawdzaniu prawidłowości ustalenia wyników głosowania;
- 7) być obecni przy wprowadzaniu danych do sieci elektronicznego przesyłania danych,
- 8) występować o wydanie kopii protokołu głosowania w obwodzie,
- 9) być obecni przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do GKW.

Wykonywanie uprawnień mężów zaufania nie może utrudniać pracy OKW, zakłócać powagi głosowania ani naruszać jego tajności.

MĘŻOWIE ZAUFANIA - UPRAWNIENIA

20

W dniu głosowania

- od momentu podjęcia przez komisję pracy – przed rozpoczęciem głosowania
- do podpisania protokołów głosowania,

czynności komisji mogą być rejestrowane przez mężów zaufania z wykorzystaniem własnych urządzeń rejestrujących (np. kamera lub telefon komórkowy - art. 42 § 5 Kodeksu wyborczego - bez transmisji !!!)

Naruszenie przez męża zaufania przepisów dotyczących tajności głosowania, ochrony danych osobowych, ochrony prawa do wizerunku i ochrony prywatności może skutkować odpowiedzialnością prawną, w tym karną.

Dozwolone jest rejestrowanie wyłącznie czynności komisji. Niedopuszczalne jest nagrywanie np. spisu wyborców, czynności wykonywanych przez wyborców, w tym momentu okazywania dokumentu ze zdjęciem, czy też stawiania przez wyborcę znaku „x” na karcie do głosowania.

PRZEKAZYWANIE PRZEZ MĘŻÓW ZAUFANIA ZAREJESTROWANEGO MATERIAŁU

21

Mąż zaufania może:

1. przekazać przewodniczącemu komisji zarejestrowany materiał zawierający przebieg czynności komisji, który zostanie zakwalifikowany jako dokument z wyborów. W takim przypadku komisja pakuje nośnik z materiałem, opieczętowuje go i przekazuje urzędnikowi wyborczemu w depozyt w drugim opakowaniu zbiorczym, o którym mowa w pkt 190 wytycznych, łącznie z innymi dokumentami i będą one przechowywane przez 5 lat;
2. przesłać go elektronicznie do Ministra Cyfryzacji za pomocą usługi udostępnionej przez tego Ministra, który przechowuje go do stwierdzenia ważności wyborów. Po przesłaniu materiału mąż zaufania kasuje go niezwłocznie z wszelkich nośników pamięci zarówno fizycznych, jak i wirtualnych;

Materiał zawierający zarejestrowany przebieg czynności OKW **nieprzekazany** jako dokument z wyborów **podlega usunięciu z urządzenia rejestrującego** oraz wszelkich, zarówno fizycznych, jak i wirtualnych, nośników pamięci, na których został zapisany, **nie później niż do końca dnia następującego po dniu**, w którym obwodowa komisja wyborcza przekazała protokół głosowania w obwodzie Gminnej Komisji Wyborczej (art. 42 § 6d Kodeksu wyborczego).

Przewodniczący OKW prowadzi ewidencję czasu przebywania mężów zaufania w lokalu wyborczym, o czym mowa w pkt 174 ppkt 1 oraz pkt 175 i 176 wytycznych.

Przewodniczący OKW wydaje mężom zaufania zaświadczenia:

- 1/ niezbędne do wypłaty diety dla mężów zaufania, jeżeli obserwowali głosowanie przez co najmniej 5 godzin i obserwowali cały przebieg ustalania wyników głosowania do momentu podpisania protokołu głosowania (art.103aa § 2 Kodeksu wyborczego),
- 2/ usprawiedliwiającego nieobecność w pracy wykonywaniem zadań męża zaufania (art. 103ba § 1 i 2 Kodeksu wyborczego).

Przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich uprawnienia, utrudniają pracę komisji, zakłócają powagę głosowania lub naruszają jego tajność. Fakt ten należy odnotować w punkcie 23 protokołu głosowania.

Kwestie organizacyjne związane z wykonywaniem funkcji męża zaufania należą do kompetencji przewodniczącego OKW (z-cy przewodniczącego), który winien ustalić je i przekazać przybyłym mężom zaufania.

Dopuszczalne jest przemieszczanie się mężów zaufania w trakcie obserwowania przez nich czynności, z zastrzeżeniem że nie będzie to utrudniało pracy komisji ani zakłócało przebiegu i tajności głosowania.

OBSERWATORZY SPOŁECZNI

24

Zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej, tj. **wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego**, stowarzyszenia i fundacje, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, mają prawo wyznaczyć po jednym obserwatorze społecznym do każdej obwodowej komisji wyborczej. Prawo wyznaczenia po jednym obserwatorze społecznym do komisji mają stowarzyszenia i fundacje, które w swoim statucie mają zapisaną realizację co najmniej jednego z wymienionych wyżej celów, tj.

- troskę o demokrację
- prawa obywatelskie
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

STOWARZYSZENIE

FUNDACJA

Nie ma przy tym znaczenia, w jaki sposób zostaną one zapisane (jake sformułowania zostaną użyte) w statucie.

OBSERWATORZY SPOŁECZNI

25

Obserwatorem społecznym **nie może** być:

- 1) kandydat w wyborach;
- 2) komisarz wyborczy;
- 3) pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego;
- 4) pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego;
- 5) urzędnik wyborczy;
- 6) członek komisji wyborczej.

Obserwatorzy społeczni mają takie same uprawnienia jakie przysługują mężom zaufania **za wyjątkiem**:

- 1) wnoszenia uwag do protokołu głosowania;
- 2) obecności przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do GKW.

ZAŚWIADCZENIE DLA OBSERWATORA SPOŁECZNEGO - WZÓR

26

|WZÓR|
ZAŚWIADCZENIE DLA OBSERWATORA SPOŁECZNEGO

Ja .....
(imię - imiona i nazwisko)

działając w imieniu organu uprawnionego do reprezentowania na zewnątrz stowarzyszenia/fundacji*, do którego(-ej) celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego:

Nazwa stowarzyszenia lub fundacji
Numer KRS

zaświadczam, że Pan / Pani:

Imię		Drugie imię	
Nazwisko			
Numer PESEL			

został(-a) wyznaczony(-a) na obserwatora społecznego do:

.....
(nazwa komisji wyborczej (w przypadku obwodowej komisji wyborczej, jej numer)

.....

w .....
(miejscowość)

w wyborach .....
(nazwa wyborów)

zarządzonych na dzień .....
(data wyborów)

.....
(podpis osoby uprawnionej)

* niepotrzebne skreślić

- Obserwator społeczny przedstawia przewodniczącemu OKW zaświadczenie podpisane przez osobę działającą w imieniu organu uprawnionego do reprezentowania na zewnątrz stowarzyszenia/fundacji oraz dokument tożsamości.
- Zaświadczenia mogą różnić się układem graficznym, ale ich treść musi odpowiadać wzorowi ustalonemu w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej nr 66/2023 z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla obserwatora społecznego (M.P. poz.899).
- OKW sprawdza tożsamość obserwatora społecznego.

ZAŚWIADCZENIE DLA OBSERWATORA SPOŁECZNEGO

27

Na podstawie przedłożonego komisji zaświadczenia, wskazującego numer, pod którym stowarzyszenie lub fundacja została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego, członek komisji weryfikuje uprawnienie do wyznaczenia obserwatorów społecznych przez dane stowarzyszenie lub fundację.

Sprawdzenia można dokonać w wyszukiwarce Ministerstwa Sprawiedliwości na stronie internetowej

<https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs/strona-glowna/index.html>

W przypadku braku takiej możliwości technicznej lub innych wątpliwości komisja zwraca się o pomoc w tej sprawie do urzędu gminy.

PRAWA DZIENNIKARZY

28

NAZWA
podtytuł pisma

LEGITYMACJA PRASOWA
nr ...../.....

Zaświadczam, że Pani/

legitymująca się dowodem osobistym
nr ..... wydanym przez .....

jest redaktorem miesięcznika kulturalnego
NAZWA

Proszę o okazanie pomocy przy
zbieraniu dla nas materiałów prasowych.

Xawery Ygerkowski
redaktor naczelny

legitymacja ważna do końca .....f

- ważna legitymacja dziennikarska lub inny dokument potwierdzający reprezentowanie redakcji;
- obowiązek zgłoszenia przewodniczącemu komisji oraz stosowanie się do zarządzeń mających na celu zapewnienie powagi i tajności głosowania;
- zakaz przeprowadzania wywiadów **w lokalu w którym odbywa się głosowanie;**
- zakaz przebywania w lokalu przed rozpoczęciem głosowania oraz po jego zakończeniu.

Dopuszczalne jest, po uzyskaniu zgody przewodniczącego OKW oraz osób, których wizerunek jest utrwalany, **filmowanie i fotografowanie momentu oddania głosu.**

Nie jest potrzebna zgoda komisarza wyborczego.

Za zgodą GKW przewodniczący OKW zezwala na sfilmowanie i sfotografowanie przez dziennikarzy momentu otwierania przez obwodową komisję wyborczą urny wyborczej i wyjmowania z niej kart do głosowania. Po wykonaniu tej czynności dziennikarze obowiązani są niezwłocznie opuścić lokal komisji.

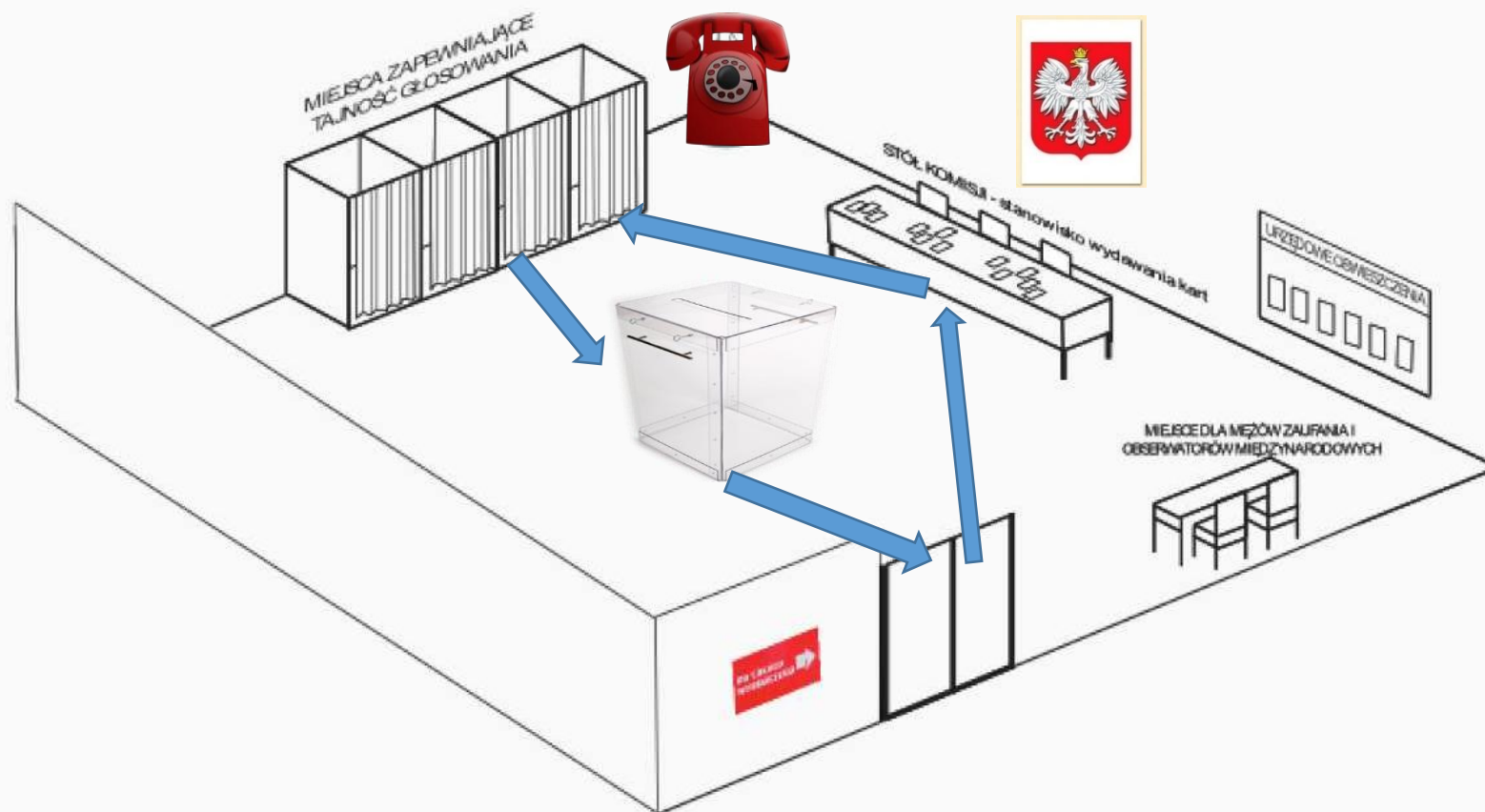
LOKAL WYBORCZY

30

Lokal OKW powinien być — w miarę możliwości — tak urządzony, aby wyborca, po otrzymaniu karty do głosowania kierował się bezpośrednio do miejsca za osłoną, a następnie w stronę urny wyborczej.

Za przygotowanie lokalu wyborczego odpowiedzialny jest Wójt, a **zadaniem OKW jest bezwzględny obowiązek sprawdzenia tego przygotowania.** OKW zwraca szczególną uwagę na potrzeby osób niepełnosprawnych.

LOKAL WYBORCZY

Pomieszczenia lub osłony do tajnego głosowania powinny być przygotowane w odpowiedniej liczbie dla sprawnego przebiegu głosowania, łatwo dostępne, umożliwiające nieskrępowane i tajne głosowanie, wyposażone w przybory do pisania, dobre oświetlenie oraz plakat informacyjny PKW o sposobie głosowania.

Informacja PKW
o sposobie
głosowania

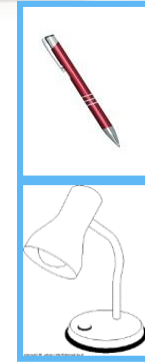
31

Po odebraniu lokalu OKW sprawdza wielkość urny i możliwość zabezpieczenia urny przed otwarciem.

Kontrola stanu wyposażenia lokalu, w tym czy jest godło, dostęp do telefonu oraz oznakowania budynku.

Termin - uzgodnić z Wójtem, nie później niż w przeddzień głosowania skontrolować stan wyposażenia lokalu oraz oznakowania budynku. O brakach zawiadomić Wójta, a później sprawdzić czy zostały one usunięte.

INFORMACJE O SPOSOBIE GŁOSOWANIA

32

Załączniki
do uchwały nr 60/2024
Państwowej Komisji Wyborczej
z dnia 12 lutego 2024 r. (M.P. poz. ...)

Załącznik nr 1

WZÓR

INFORMACJA O SPOSOBIE GŁOSOWANIA ORAZ WARUNKACH WAŻNOŚCI GŁOSU W WYBORACH DO RAD GMIN LICZĄCYCH DO 20 000 MIESZKAŃCÓW

Głosy ważne

- **głosować można tylko na jednego kandydata**, stawiając znak „X” (co najmniej dwie linie przecinające się w obrębie kratki) na karcie do głosowania w kratce z lewej strony obok nazwiska kandydata

Głosy nieważne

Przyczyną nieważności głosu jest:

- postawienie znaku „X” w kratce przy nazwisku więcej niż jednego kandydata
- niepostawienie znaku „X” w żadnej kratce
- postawienie znaku „X” w kratce wyłącznie przy nazwisku kandydata skreślonego przez gminną komisję wyborczą

**NIEWAŻNE SĄ KARTY DO GŁOSOWANIA INNE NIŻ URZĘDOWO USTALONE
LUB NIEOPATRZONE PIECZĘCIĄ OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

**Informacje należy
wywiesić w lokalu
wyborczym +
wewnątrz kabin
zapewniających
tajność głosowania**

WARUNKI TECHNICZNE

LOKAL DOSTOSOWANY DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019, poz. 336).

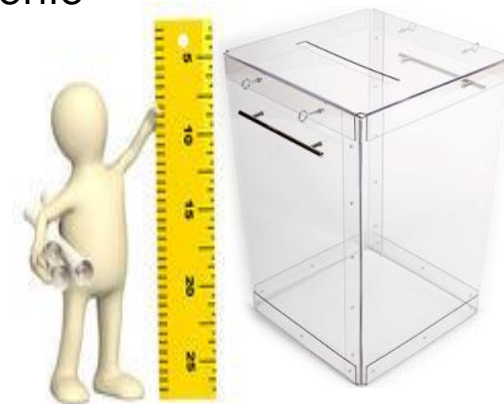
Kontrola czy lokal oraz elementy jego wyposażenia spełniają warunki rozporządzenia.

33

Warunki określone w rozporządzeniu, które OKW powinna skontrolować, a ewentualny ich brak możliwy jest jeszcze do uzupełnienia na dzień głosowania po kontroli OKW:

- ✓ kontrastujący **kolor krawędzi stopni schodów i posadzki**;
- ✓ **dogodne warunki ruchu** (oznaczenie przezroczystych przegród, przeciwpoślizgowe posadzki, brak przeszkód, dodatkowe oświetlenie miejsca zapewniającego tajność głosowania);
- ✓ **co najmniej jedno miejsce zapewniające tajność głosowania dostosowane do potrzeb wyborcy niepełnosprawnego**;
- ✓ **wysokość urny – max 1 m**;
- ✓ **przejście między elementami wyposażenia lokalu min. 1,5 m**;
- ✓ **obwieszczenia i informacje umieszczone dodatkowo w miejscu dostępnym z wózka inwalidzkiego, na wysokości 0,9 m (mierzonej od posadzki do dolnej części arkusza obwieszczenia lub informacji).**

W LOKALU WYBORCZYM POWINNY BYĆ UMIESZCZONE URZĘDOWE OBWIESZCZENIA I INFORMACJE O:

- numerze i granicach okręgu wyborczego oraz o liczbie radnych wybieranych;
- numerze i granicach obwodu głosowania oraz siedzibie OKW nr 6 w Woli Mieleckiej;
- zarejestrowanych listach kandydatów na radnego, numerach tych list i skrótach nazw komitetów, wraz z danymi o kandydatach;
- sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;
- składzie komisji.

LOKAL WYBORCZY

35

OKW ma obowiązek sprawdzenia, czy w lokalu i w budynku, w którym mieści się lokal wyborczy są umieszczone hasła, napisy lub ulotki oraz inne materiały o charakterze agitacyjnym, które nie mogą być tam umieszczone w dniu wyborów (art. 107 § 2 Kodeksu wyborczego).

Kontrolę należy przeprowadzić w przeddzień głosowania oraz przed rozpoczęciem głosowania i w czasie głosowania. **W razie potrzeby OKW usuwa materiały agitacyjne we własnym zakresie lub prosi o usunięcie Wójta oraz informuje urzędnika wyborczego o tym fakcie.**

Hasła, napisy lub ulotki agitacyjne umieszczone w pobliżu budynku, w którym znajduje się lokal wyborczy np. bezpośrednio przed wejściem na teren budynku lub w bezpośrednim sąsiedztwie, lecz poza jego terenem, nie naruszają przepisów Kodeksu wyborczego i nie mogą być usuwane przez członków OKW.

ZADANIA KOMISJI PRZED DNIEM GŁOSOWANIA (najpóźniej w przeddzień – odbiór materiałów)

36

co najmniej 1/2 składu komisji, w tym przewodniczący lub zastępca odbierają:

● karty do głosowania (nakład 95 % – wyborców):

- przeliczyć, sprawdzić czy są prawidłowo wydrukowane (błędy, usterki drukarskie), czy zawierają wszystkie listy kandydatów i kandydatów zarejestrowanych w danym okręgu;

- sprawdzenia kompletności kart komisja dokonuje na podstawie obwieszczenia GWK o zarejestrowanych listach kandydatów;

● formularze protokołów głosowania - 5 egz.;

● formularze zaświadczeń o udziale w głosowaniu;

● pieczęć okrągłą Komisji – **WŁAŚCIWA!** →

● spis wyborców;

● lista wyborców, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania;

● osłony na spis wyborców, zapewniające ochronę danych osobowych;

● materiały biurowe i plomby wyborcze;

● nakładkę na kartę do głosowania (Braille'a);

● formularz ewidencji czasu przebywania mężów zaufania w lokalu wyborczym.

Sprawdzenie, czy nie została wydana pieczęć np.

- obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie

- lub obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie

- lub obwodowej komisji ds. referendum

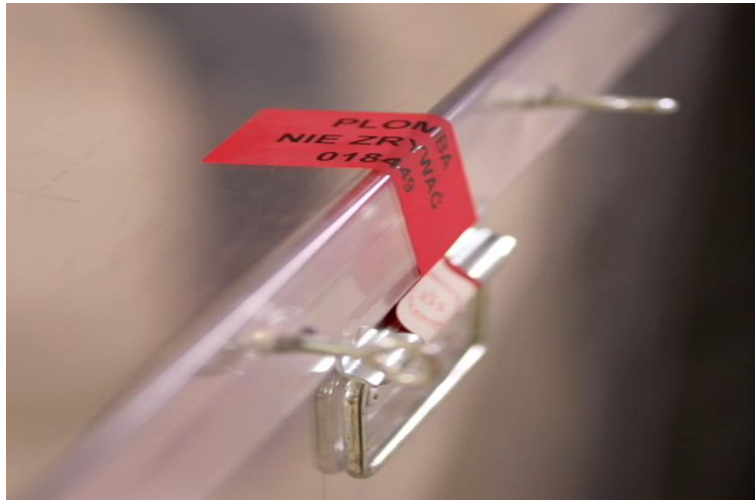
PLOMBY WYBORCZE

37

Urzednicy wyborczy oraz czlonkowie OKW otrzymaja do swojej dyspozycji plomby typu:

**plomba
jednorazowa -
nalepka foliowa**

**plomba
strunowa**

Kazda z plomb jest opatrzona unikatowym numerem.

PLOMBY WYBORCZE

OKW otrzyma także jednorazowe białe naklejki na plomby foliowe przeznaczone m. in. do naklejenia odcisniętej pieczęci OKW.

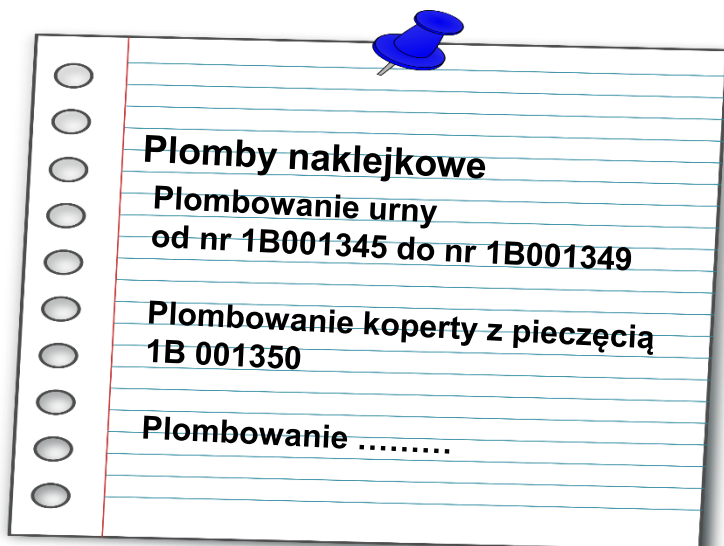
PLOMBY ZABEZPIECZAJĄCE - ROZLICZENIE

39

OKW ma obowiązek rozliczenia otrzymanych plomb wyborczych (nalepek foliowych i plomb strunowych) opatrzonych unikatowym numerem.

OKW nie ewidencjonuje i nie rozlicza użycia białych naklejek.

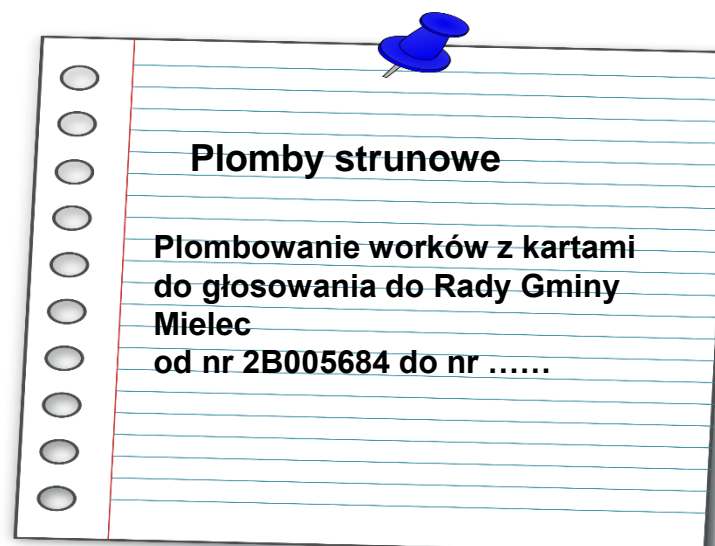
W celu rozliczenia plomb wyborczych OKW sporządza stosowny, odręczny protokół zawierający m.in. informacje dotyczące liczby otrzymanych, wykorzystanych i zwróconych plomb.

Plomby naklejkowe
Plombowanie urny
od nr 1B001345 do nr 1B001349

Plombowanie koperty z pieczęcią
1B 001350

Plombowanie .....

Plomby strunowe

Plombowanie worków z kartami
do głosowania do Rady Gminy
Mielec
od nr 2B005684 do nr .....

KARTA DO GŁOSOWANIA

40

Okręg wyborczy nr 1

DANE DO SKŁADU KARTY DO GŁOSOWANIA
w wyborach uzupełniających do Rady Miejskiej w Testowie
w dniu 14 kwietnia 2019 r.
LISTY KANDYDATÓW NA RADNYCH

01 BRZOZA Jan Tadeusz
zgłoszony przez KWW NASZA GMINA   Lista numer 1

02 SOSNA Karol Stanisław
zgłoszony przez KWW DOBRA GMINA   Lista numer 2

03 ŚWIERK Anna
zgłoszony przez KWW NAJLEPSZA GMINA   Lista numer 3

Informacja
1. Znajdź kandydata, na którego chcesz zagłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce **wyłącznie** przy nazwisku tego kandydata.
3. Jeżeli postawisz znak „X” przy nazwisku więcej niż jednego kandydata, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

Karta do głosowania w wyborach uzupełniających do Rady Gminy

- Format A4
- Liczba list kandydatów – **2**
- Kolor karty biały
- Nazwiska kandydatów na szarym tle
- Wydrukowana pieczęć GKW
- Wycięte trzy otwory

Dopuszczalne jest, aby zamiast wyciętych otworów karta do głosowania miała ścięty prawy górny róg.

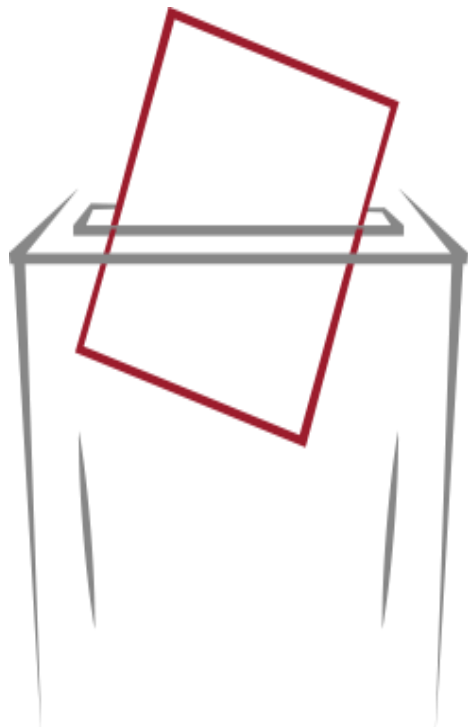
Operator ma obowiązek zabezpieczenia loginów i haseł przed dostępem innych osób.

Przewodniczący OKW najpóźniej w przeddzień głosowania ustala z operatorem informatycznej obsługi komisji (**tzw. operatorem obwodowym**) miejsce i harmonogram pracy, z uwzględnieniem konieczności:

- 1) wprowadzenia wszystkich danych zawartych w projekcie protokołu głosowania w obwodzie;
- 2) transmisji danych z protokołu podpisanego przez członków komisji do systemu teleinformatycznego Wsparcie Organów Wyborczych (WOW).

GŁOSOWANIE

7.00 – 21.00

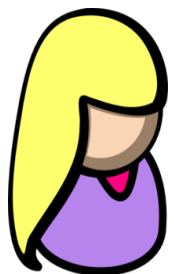
ZADANIA KOMISJI W DNIU GŁOSOWANIA (przed otwarciem lokalu)

43

W dniu wyborów komisja wszystkie czynności związane z przeprowadzeniem głosowania wykonuje w możliwie pełnym składzie, lecz **nie mniejszym niż 1/2 jej pełnego składu**, w tym przewodniczącego OKW lub jego zastępcy

Wymóg obecności co najmniej 1/2 osób z komisji **oznacza stałe przebywanie takiej liczby członków w pomieszczeniu, w którym znajduje się urna.**

Ile wynosi minimalny skład komisji?

W skład komisji powołano - 9 osób 5 członków

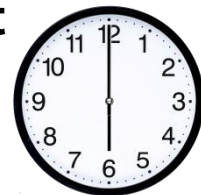
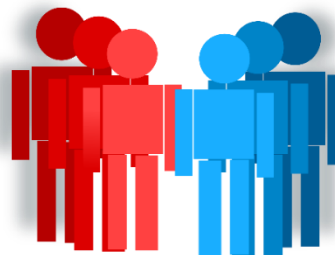
ZADANIA KOMISJI W DNIU GŁOSOWANIA

- przed otwarciem lokalu wyborczego

44

W dniu głosowania OKW może rozpocząć wykonywanie czynności dopiero o ustalonej godzinie rozpoczęcia pracy, (nawet jeśli przed ustaloną godziną zbierze się pełny skład OKW) z uwagi na umożliwienie obserwowania wszystkich czynności przez mężów zaufania oraz obserwatorów społecznych.

Ustalona przez OKW godzina rozpoczęcia pracy powinna uwzględniać możliwość prawidłowego wykonania wszystkich czynności, w szczególności konieczność ostemplowania kart do głosowania.

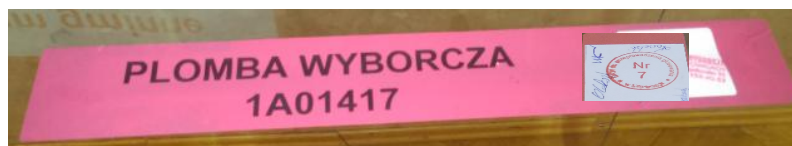
ZADANIA OKW W DNIU GŁOSOWANIA - przed otwarciem lokalu wyborczego

45

O ustalonej godzinie - **nie później niż o 6.00** – OKW wykonuje czynności przygotowujące do głosowania, w tym:

- sprawdza dostarczone dokumenty oraz swoją pieczęć;
- **ponownie przelicza karty do głosowania** i **ustaloną liczbę OKW wpisuje w punkcie 1 protokołu głosowania** (tylko staranne wykonanie tej czynności pozwoli prawidłowo rozliczyć karty do głosowania po jego zakończeniu);
- ostemplowuje wszystkie karty do głosowania swoją pieczęcią przed godz. 7.00, a jeśli to nie będzie możliwe OKW kończy stemplowanie bezpośrednio po 7.00;
- rozkłada **spis wyborców wraz z osłoną na spis** oraz karty do głosowania (spis układa się na stole od strony wyborcy, a karty do głosowania od strony członka OKW);
- sprawdza: czy wywieszono urzędowe obwieszczenia i informacje;
- sprawdza czy nie należy usunąć elementów kampanii wyborczej (plakaty, napisy);
- sprawdza urnę, zamyka i opieczętowuje **oraz zabezpiecza za pomocą jednorazowych plomb (nalepek z unikalnym numerem)**. Numer ten wpisuje w protokole wewnętrznym.

ZADANIA OKW W DNIU GŁOSOWANIA

- przed otwarciem lokalu wyborczego

46

Zabezpieczenie urny przed nieuprawnionym otwarciem za pomocą plomby naklejkowej

Na plombę naklejkową należy nakleić dostarczoną wraz z plombą białą etykietę samoprzylepną. Na etykiecie należy odcisnąć pieczęć obwodowej komisji wyborczej oraz można umieścić „parafy” członków komisji obecnych podczas wykonywania tej czynności.

Plombę należy następnie nakleić na urnie w ten sposób, by część plomby była naklejona na pokrywę urny a część na ścianie bocznej urny.

Należy nakleić dwie plomby na przeciwległych bokach urny, co zabezpiecza urnę przed nieuprawnionym otwarciem.

ZADANIA OKW W DNIU GŁOSOWANIA

47

Plomba nienaruszona.

Plomba **odklejona i przyklejona ponownie**.
Na całej powierzchni plomby pojawiły się „srebrne” napisy informujące o naruszeniu plomby.

ZADANIA OKW W DNIU GŁOSOWANIA - przed otwarciem lokalu wyborczego

48

- Przewodniczący OKW **obowiązkowo** wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad dotyczących tajności głosowania, w tym **czuwa, aby wyborcy wrzucali karty do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna, a także żeby nie wrzucali do urny nakładek na kartę do głosowania (Braille'a).**
- Urny nie wolno wynosić z lokalu wyborczego.

Urna musi pozostać zamknięta przez cały czas od chwili jej zamknięcia przed rozpoczęciem głosowania, aż do jej otwarcia po zakończeniu głosowania.

Gdyby w tym czasie doszło do otwarcia urny, komisja odnotowuje to zdarzenie i wyjaśnia jego przyczynę punkcie 23 protokołu głosowania.

SPIS WYBORCÓW

CZĘŚĆ A SPISU WYBORCÓW

(pieczęć nagłówkowa
organu sporządzającego spis*)

Obwód głosowania nr ..... W ....., **gmina .....**
(nazwa miejscowości) (nazwa gminy)

Wybory ....., **zarządzone na dzień .....**
(nazwa wyborów) (data)

SPIS WYBORCÓW

Część A

Lp.	Nazwisko i imię (imiona)	Imię ojca	Data urodzenia (rok, miesiąc, dzień) nr PESEL	Adres zamieszkania		Potwierdzenie otrzymania kart(-y). Głosowanie w dniu.....	Uwagi
				miejscowość ulica	nr domu nr mieszkania		

..... (podpis,
z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego)*

* Umieszcza się na każdej karcie spisu.

ZADANIA OKW W TRAKCIE GŁOSOWANIA

- przed wydaniem kart do głosowania -

50

OKW sprawdza tożsamość wyborcy

- na podstawie dokumentu ze zdjęciem (np. paszport, prawo jazdy, legitymacja studencka, w tym również dokument, który utracił ważność);
- może potwierdzić tożsamość wyborcy na podstawie aplikacji mObywatel.

Elementy, które potwierdzają, że wyświetlane na ekranie urządzenia dane są wiarygodne, bezpieczne i aktualne.

- na górze pośrodku pod napisem „mDowód” powinna znajdować się aktualna i stale zmieniająca się godzina oraz aktualna data,
- z lewej strony pod zdjęciem falująca, a nie statyczna, flaga Rzeczypospolitej Polskiej,
- pod falującą flagą hologram w postaci zmieniającego natężenie barw godła Rzeczypospolitej Polskiej.

W przypadku stwierdzenia wątpliwości w zakresie autentyczności aplikacji członek OKW sprawdzający mObywatel powinien poprosić wyborcę o wykonanie sprawdzenia w usłudze mObywatel, w szczególności poprzez wyjście z aplikacji i ponowne zalogowanie się.

Sprawdzenia tożsamości wyborcy należy dokonać w sposób minimalizujący ryzyko ujawnienia danych osobowych wyborcy osobom trzecim.

CZYNNOŚCI OKW W TRAKCIE GŁOSOWANIA

- przed wydaniem kart do głosowania

Przed wydaniem karty do głosowania należy sprawdzić, czy wyborca jest ujęty w spisie wyborców.

Ponadto należy sprawdzić, czy są adnotacje w rubryce UWAGI

SPIS WYBORCÓW

Część A

odmówić wydania kart

Lp.	Nazwisko i imię (imiona)	Imię ojca	Data urodzenia (RRRR-MM-DD) № PESEL	Adres zamieszkania		Potwierdzenie otrzymania kart(y). Głosowanie w dniu	Uwagi
				mięscowosc ulica	nr domu nr mieszkania		
1.	Kowalska Anna	Leon	1975-05-25 750525.....	Iksowo Kolejowa	25 10		wyslano pakiet

Jeśli wyborca poinformuje komisję, że nie otrzymał pakietu wyborczego, przewodniczący komisji lub jego zastępca telefonicznie potwierdza w dziale ewidencji ludności urzędu gminy, czy urząd posiada informację o niedoręczeniu temu wyborcy pakietu.
W przypadku potwierdzenia przez urząd niedoręczenia pakietu 2 członków OKW w tym przewodniczący lub zastępca, skreśla adnotację w spisie o wysłaniu pakietu i wpisuje adnotację „pakiet niedoręczony”, którą opatrują parafami i OKW wydaje kartę, jak niżej:

1.	Kowalska Anna	Leon	1975-05-25 750525.....	Iksowo Kolejowa	25 10		wyslano pakiet pakiet niedoręczony Stora
----	---------------	------	---------------------------	--------------------	----------	--	---

wydać karty

DOPISYWANIE WYBORCÓW DO SPISU WYBORCÓW

52

Osobę omyłkowo pominiętej w spisie wyborców - jeżeli udokumentuje, iż stale zamieszkuje na terenie tego okręgu wyborczego, a *ewidencja ludności tel. potwierdzi ten fakt*. *Członek OKW, który otrzymał potwierdzenie sporządza notatkę i dołącza ją do spisu wyborców przed dopisaniem wyborcy do spisu wyborców i przed wydaniem wyborcy karty do głosowania.*

Z notatki sporządzonej przez członka OKW musi wynikać, że dopisany wyborca nie został ujęty w spisie wyborców z powodu omyłki, a także iż zostało to potwierdzone w dziale ewidencji ludności danej gminy.

W notatce podaje się m.in. imię i nazwisko pracownika urzędu gminy potwierdzającego omyłkę oraz godzinę tego zdarzenia.

DOPISYWANIE OSÓB DO SPISU WYBORCÓW

53

Dodatkowy formularz spisu wyborców, na którym OKW dopisuje wyborców w dniu głosowania, powinien zawierać oznaczenie „**Dodatkowy formularz spisu wyborców**”.

Członek OKW dopisujący wyborcę na tym formularzu każdorazowo, obok imienia i nazwiska osoby dopisanej, w rubryce „Uwagi” umieszcza swoją parafę.

Po zakończeniu głosowania dodatkowy formularz spisu wyborców powinien zostać opatrzony pieczęcią OKW oraz podpisany przez przewodniczącego komisji lub jego zastępcę.

Informacji o dopisaniu wyborcy do spisu wyborców, a w szczególności danych osobowych dopisanego wyborcy, nie należy zamieszczać w uwagach do protokołu głosowania.

Komisja nie jest uprawniona do dokonywania jakichkolwiek innych zmian w spisie wyborców otrzymanym z urzędu (np. skreśleń wyborców).

WYBORCY UJĘCI W SPISIE WYBORCÓW

54

OKW zwraca uwagę, by wyborca potwierdził własnoręcznym podpisem, w przewidzianej na to rubryce spisu wyborców, fakt otrzymania karty. Możliwe jest składanie podpisu bez odwracania spisu.

Jeżeli wyborca nie potwierdzi własnoręcznym podpisem odbioru karty do głosowania, komisja odmawia jej wydania.

Jedynie w przypadku, gdy wyborca okaże komisji dokument potwierdzający, że jest osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100 z późn. zm.) i nie może w związku z tym potwierdzić otrzymania karty do głosowania członek komisji wydający karty do głosowania wraz z przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego stwierdza fakt wydania karty oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę.

Czynności te wykonuje przewodniczący komisji lub zastępca przewodniczącego w obecności innego członka komisji.

WYDAWANIE KART DO GŁOSOWANIA

55

SPIS WYBORCÓW

Część A

Lp.	Nazwisko i imię (iniona)	Imię ojca	Data urodzenia (RRRR-MM-DD) Nr PESEL	Adres zamieszkania		Potwierdzenie otrzymania kart(y). Głosowanie w dniu	Wpis komisji
				miejsowość ulica	nr domu nr mieszkania		
26	Kłomowska Edyta	Jan	1945-09-01 450901.....	Xxxxxx Yyyyyy	126		odmowa [signature]

Przy wydawaniu kart do głosowania OKW sprawdza, czy wydawana karta jest ostemplowane jej pieczęcią.

Wydanie wyborcy nieostemplowanej karty do głosowania powoduje, że karta jest nieważna.

OKW odmawia ponownego wydania karty do głosowania niezależnie od przyczyn tego żądania (np. z powodu pomyłkowego wypełnienia karty, zniszczenia jej itp.)

WYDAWANIE KART DO GŁOSOWANIA

- podpis w niewłaściwym miejscu spisu

W przypadku, gdy komisja zauważy, że osoba podpisała się w linii przy nazwisku innego wyborcy, wskazuje tej osobie właściwe miejsce w spisie do złożenia podpisu, a podpis złożony w niewłaściwym miejscu skreśla. Skreślenie opatruje się adnotacją „podpis w nieprawidłowym miejscu” i parafami członka OKW oraz przewodniczącego komisji lub jego zastępcy.

SPIS WYBORCÓW

Część A

Lp.	Nazwisko i imię (imiona)	Imię ojca	Data urodzenia (rok, miesiąc, dzień) nr PESEL	Adres zamieszkania		Potwierdzenie otrzymania kart(-y). Głosowanie w dniu 13.10.2019r.	Uwagi
				mięscowość ulica	nr domu nr mieszkania		
1	Kowalska Anna	Stefan	2001-03-08 01230877765	XXXXXXXXXXXX, ZZZZZZZZZZZZZZZZ	5	<i>Kowalska</i>	
2	Nowak Jan	Piotr	1978-01-07 78010762873	XXXXXXXXXXXX, ZZZZZZZZZZZZZZZZ	6	~~<i>Kowalska</i>~~	<i>podpis w nieprawidłowym miejscu</i>

Elw
Był

WYDAWANIE KART DO GŁOSOWANIA

- ochrona danych osobowych

57

Należy zwrócić uwagę na **bezwzględną konieczność zapewnienia ochrony danych osobowych wyborców ujętych w spisie**, w tym przed ujawnieniem danych osobowych innych osób przy potwierdzaniu przez wyborców odbioru karty do głosowania.

W tym celu OKW stosuje przekazane przez Urząd Gminy Mielec **osłony na spis** zabezpieczające dane osobowe innych osób ujętych w spisie.

Niewykonywanie lub niewłaściwe wykonywanie powyższego obowiązku skutkować może odpowiedzialnością prawną, w tym karną za naruszenie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

WYDAWANIE KART DO GŁOSOWANIA OBOWIĄZKI INFORMACYJNE OKW

58

- Na wniosek wyborcy OKW jest obowiązana wyjaśnić mu sposób głosowania oraz warunki ważności głosu, zgodnie z informacjami umieszczonymi na karcie do głosowania.

Wyjaśnienie to nie może zawierać elementów agitacyjnych.

Czynności te wykonuje przewodniczący OKW lub zastępca przewodniczącego w obecności innego członka OKW.

OBOWIĄZKI INFORMACYJNE KOMISJI

59

➤ Na prośbę wyborcy niepełnosprawnego oraz wyborcy, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat, OKW jest obowiązana do przekazania ustnie treści obwieszczeń wyborczych **w zakresie:**

- informacji o komitetach wyborczych biorących udział w wyborach
- zarejestrowanych listach kandydatów.

Przekaz dotyczący list kandydatów powinien się ograniczać do poinformowania wyborcy o liczbie zarejestrowanych list kandydatów w okręgu wyborczym, ich numerach, a także imionach i nazwiskach kandydatów na karcie do głosowania.

Czynności te wykonuje przewodniczący komisji lub zastępca przewodniczącego w obecności innego członka komisji.

GŁOSOWANIE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA

60

OKW:

1. sprawdza tożsamość pełnomocnika;
2. sprawdza akt pełnomocnictwa;
3. sprawdza, czy osoba, która udzieliła pełnomocnictwa:
  - jest ujęta w spisie wyborców i nie głosowała wcześniej osobiście,
  - czy pełnomocnictwo nie zostało cofnięte;
  - czy pełnomocnictwo nie wygasło z innej przyczyny (np. skreślenie ze spisu wyborców osoby udzielającej pełnomocnictwa);
4. odnotowuje fakt głosowania przez pełnomocnika na otrzymanej wraz ze spisem wyborców liście wyborców, którzy udzieliли pełnomocnictwa do głosowania;
5. **akt pełnomocnictwa załącza do spisu wyborców**;
6. wydaje pełnomocnikowi kartę do głosowania, który potwierdza otrzymanie karty;
7. odnotowuje wydanie karty w spisie wyborców, jak na załączonym przykładzie

Lp.	Nazwisko i imię (imiona)	Imię ojca	Data urodzenia (rok, miesiąc, dzień) nr PESEL	Adres zamieszkania		Potwierdzenie otrzymania kart(-y). Głosowanie w dniu 13.10.2019r.	Uwagi
				miejsowość ulica	nr domu nr mieszkania		
201	Nowak Janina	Tadeusz	1978-01-07 78010762783	XXXXXXXXXXXX, ZZZZZZZZZZZZZZZZ	14	Nowak Julia	Nowak Julia pełnomocnik
202	Kowalski Jakub	Adam	2001-03-08 01230877675	XXXXXXXXXXXX, ZZZZZZZZZZZZZZZZ	15		

Wpis komisji

Czytelny podpis pełnomocnika

GŁOSOWANIE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA - cofnięcie lub wygaśnięcie pełnomocnictwa

61

Wyborca, który udzielił pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu, może w dniu głosowania doręczyć OKW oświadczenie o cofnięciu pełnomocnictwa, a także głosować osobiście, jeżeli nie głosował jeszcze w jego imieniu pełnomocnik. **Głosowanie osobiste wyborcy powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu.**

Fakt cofnięcia lub wygaśnięcia pełnomocnictwa do głosowania OKW **obowiązana jest odnotować w spisie wyborców oraz na otrzymanej wraz ze spisem liście wyborców, którzy udzieliли pełnomocnictwa do głosowania w ich imieniu, a otrzymane oświadczenia o cofnięciu pełnomocnictwa dołączyć do spisu wyborców.**

OKW odmawia wydania pełnomocnikowi karty do głosowania i zatrzymuje akt pełnomocnictwa do głosowania w przypadku wcześniejszego głosowania osobistego wyborcy, cofnięcia pełnomocnictwa lub wygaśnięcia pełnomocnictwa z innej przyczyny.

NAKŁADKA NA KARTĘ DO GŁOSOWANIA sporządzona w alfabecie Braille'a

Naklejki informujące o rodzaju nakładki

- Nakładka przygotowana na 15 kandydatów

„Nakładka formatu A4, do głosowania do rady gminy.”

NAKŁADKA NA KARTY DO GŁOSOWANIA

63

W przypadku, gdy wyborca zażąda wydania mu wraz z kartą do głosowania nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a, OKW wraz z kartą do głosowania wydaje ją wyborcy niepełnosprawnemu.

Komisja informuje wyborcę, że po oddaniu głosu obowiązany jest on zwrócić komisji nakładkę na kartę. OKW zwraca uwagę, aby wyborca wraz z kartą nie wrzucił nakładki do urny wyborczej.

W przypadku utraty nakładki lub jej zniszczenia OKW niezwłocznie informuje o tym Urząd Gminy.

PRZEBIEG GŁOSOWANIA

Kartę do głosowania wyborcy powinni wrzucać do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna (art. 52 § 6 Kodeksu wyborczego).

Niedopuszczalne jest głosowanie za członka rodziny lub za inną osobę z wyjątkiem głosowania przez pełnomocnika.

Głosowanie nie może być wykorzystywane przez wyborców do prowadzenia agitacji wyborczej.

Osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, **może pomagać w głosowaniu inna osoba**, w tym także niepełnoletnia; pomoc ta może mieć tylko techniczny charakter; nie może ona polegać na sugerowaniu głosującemu sposobu głosowania lub na głosowaniu w zastępstwie tej osoby; dopuszczalne jest, aby na życzenie osoby niepełnosprawnej **w miejscu zapewniającym tajność głosowania przebywała osoba udzielająca pomocy.**

Pomocy w głosowaniu nie może udzielać członek OKW, mąż zaufania, obserwator społeczny, ani obserwator międzynarodowy (art. 53 i 103c § 2 Kodeksu wyborczego).

Przeprowadzanie głosowania poza lokalem wyborczym nie jest możliwe.

64

WYNOSENIE KARTY DO GŁOSOWANIA

65

Komisja zwraca uwagę, by wyborcy nie wynosili karty do głosowania poza lokal wyborczy.

Jeżeli komisja:

- zauważy, że wyborca wyniósł kartę na zewnątrz,
- otrzyma informacje, że w lokalu lub poza nim oferowane jest odstąpienie karty

**obowiązana jest niezwłocznie
zawiadomić Policję**

Fakt ten należy opisać w [pkt. 23](#) protokołu głosowania.

Komisja zwraca również uwagę, aby wyborcy nie wrzucali do urny innych przedmiotów niż karty do głosowania. Takie przypadki należy opisać w [pkt. 23](#) protokołu głosowania.

SPRAWDZANIE LOKALU WYBORCZEGO

66

OKW czuwając nad przebiegiem głosowania oraz sprawdzając czy w lokalu wyborczym, a także wewnątrz i na zewnątrz budynku nie znajdują się elementy kampanii wyborczej zwraca, także uwagę na pozostawione przez wyborców przedmioty, a w szczególności karty do głosowania.

OKW nie wrzuca do urny wyborczej odnalezionych kart do głosowania.

Fakt odnalezienia w lokalu wyborczym pozostawionych przez wyborcę kart do głosowania należy opisać w [pkt. 23](#) protokołu głosowania.

Odnalezione karty do głosowania należy niezwłocznie zabezpieczyć w oddzielny pakiet i odpowiednio opisać. Pakiet ten należy przekazać w depozyt urzędnikowi wyborczemu razem z pozostałą dokumentacją z pracy OKW.

WYDAWANIE ZAŚWIADCZEŃ (potwierdzających udział w głosowaniu)

67

Na żądanie wyborcy, OKW zobowiązana jest wydać zaświadczenie

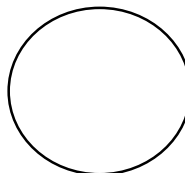
Zaświadczenie

Obwodowa Komisja Wyborcza Nr ..... w .....zaświadcza, że Pan/Pani

..... otrzymał/otrzymała kartę do głosowania
(imię i nazwisko wyborcy)

w wyborach uzupełniających do Rady Gminy ..... w dniu .....
(data głosowania)

.....
(miejsowość, data)

.....
(podpis)

Jeżeli z wnioskiem o wydanie zaświadczenia wystąpił pełnomocnik - w zaświadczeniu po wyrazach „otrzymał/otrzymała” należy dodać wyrazy „**jako pełnomocnik wyborcy**”.

Podpisuje przewodniczący OKW lub zastępca przewodniczącego i opatruje pieczęcią komisji.

Zaświadczenie sporządza się w jednym egzemplarzu. Informację o wydaniu zaświadczenia umieszcza się w rubryce spisu „Uwagi” przy nazwisku wyborcy, którego zaświadczenie dotyczyło.

WYDAWANIE ZAŚWIADCZEŃ **(potwierdzających odmowę wydania karty do głosowania)**

Na żądanie wyborcy komisja obowiązana jest również wydać zaświadczenie potwierdzające odmowę wydania karty do głosowania z podaniem przyczyny odmowy **(np. gdy wyborca został skreślony ze spisu wyborców).**

REZERWA KART DO GŁOSOWANIA

69

Komisja na bieżąco sprawdza liczbę podpisów w spisie potwierdzających otrzymanie karty przez wyborców

 W przypadku, gdy liczba ta przekroczy 70% liczby otrzymanych przez komisję kart do głosowania, komisja obowiązana jest powiadomić GWK, za pośrednictwem Wójta współdziałającego z urzędnikiem wyborczym o możliwej potrzebie uruchomienia dla niej kart z rezerwy.

 Natomiast, gdy liczba ta przekroczy 80% liczby otrzymanych przez komisję kart do głosowania, komisja występuje do GWK, za pośrednictwem Wójta współdziałającego z urzędnikiem wyborczym o wydanie kart z rezerwy.

ZAPEŁNIENIE URNY WYBORCZEJ

70

Komisja czuwa, aby nie doszło do przepełnienia urny wyborczej.

Otwieranie urny w czasie przeprowadzania głosowania jest niedopuszczalne.

Jeżeli OKW stwierdzi, że urna uległa przepełnieniu, powinna:

- zakleić oraz opieczetować wlot tej urny i wykorzystać drugą urnę, jeżeli została dostarczona przed rozpoczęciem głosowania lub niezwłocznie zwrócić się do Wójta o dostarczenie drugiej urny. Urna, która uległa przepełnieniu pozostaje w lokalu wyborczym.

Przed rozpoczęciem stosowania drugiej urny komisja sprawdza, czy:

- jest ona pusta, a następnie zamyka ją i opieczetowuje.

Obie urny powinny być ustawione w takim miejscu, by były przez cały czas głosowania widoczne dla członków komisji i mężów zaufania, obserwatorów społecznych oraz międzynarodowych.

GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE

71

Członkowie OKW wykonują w dniu głosowania czynności związane z głosowaniem korespondencyjnym postępując w sposób określony w uchwale nr 169/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 11 września 2023 r. w sprawie sposobu postępowania z kopertami zwrotnymi i pakietami wyborczymi w głosowaniu korespondencyjnym

OKW od rozpoczęcia głosowania o godz. 7.00 do godziny 21.00 odbiera koperty zwrotne wyłącznie od:

- przedstawicieli Poczty Polskiej,
- wyborców - dostarczone osobiście.

Komisja nie jest uprawniona do przyjmowania kopert zwrotnych dostarczonych przez inne osoby (w tym np. członków rodziny wyborcy)

OKW czuwa, aby osoby doręczające koperty zwrotne nie wrzucali ich do urny wyborczej.

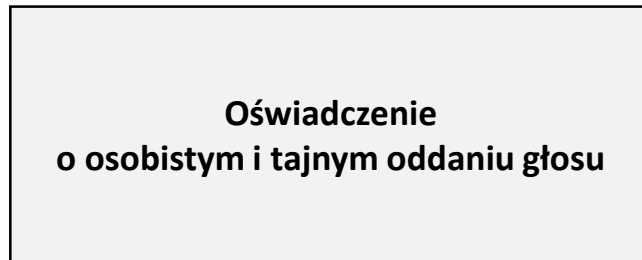
GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE – postępowanie z kopertami zwrotnymi –

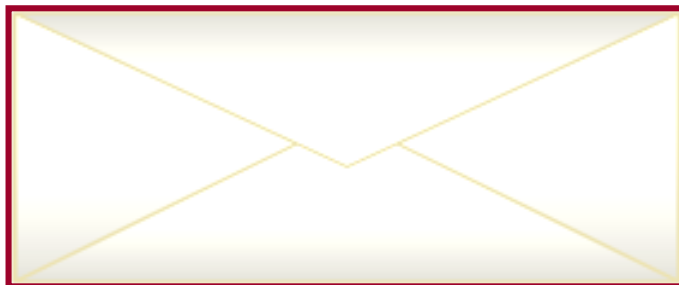
72

Doręczone do godz. 21.00 koperty OKW otwiera niezwłocznie po dostarczeniu i sprawdza, czy w kopercie zwrotnej znajduje się:

- 1) **prawidłowo wypełnione tj. zawierające imię, nazwisko i numer PESEL wyborcy zgodnie z danymi zawartymi w spisie wyborców i podpisane przez wyborcę oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu;**

- 2) **zaklejona koperta na kartę do głosowania.**

GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE

– adnotacje w spisie wyborców –

Jeżeli spełnione są powyższe warunki, OKW odnotowuje w rubryce spisu „Uwagi”, odpowiadającej pozycji, pod którą przy nazwisku wyborcy umieszczono informację o wysłaniu pakietu wyborczego, że wyborca głosował korespondencyjnie

- zaklejoną kopertę na kartę do głosowania wrzuca do urny wyborczej
- oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu dołącza do spisu wyborców
- puste koperty zwrotne pakuje w pakiet, opisuje i odkłada. Pakiet po zakończeniu głosowania przekazuje urzędnikowi wyborczemu w depozyt w drugim opakowaniu zbiorczym, o którym mowa w pkt 190, łącznie z innymi dokumentami.

CZEŚĆ A SPISU WYBORCÓW

Lp.	Nazwisko i imię (imiona)	Numer PESEL	Adres zamieszkania		Potwierdzenie otrzymania karty. Głosowanie w dniu 7.04.2024 r.:	Uwagi
			Miejscowość, ulica	Nr budynku, nr lokalu		
101.	Kowalski Jakub	01230877775	XXXXXXXXXX	15		wysłano pakiet głosowanie korespondencyjne
102.	Nowak Janina	78010762863	XXXXXXXXXX	16		

GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE

– koperty zwrotne z naruszeniami warunków –

74

Jeżeli:

- 1) w kopercie zwrotnej nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu,
- 2) oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu nie było podpisane przez wyborcę,
- 3) w kopercie zwrotnej nie było koperty na kartę do głosowania,
- 4) koperta na kartę do głosowania była niezaklejona.

OKW odkłada kopertę zwrotną wraz z zawartością, segregując odłożone koperty według naruszeń powyższych warunków.

Kopert tych OKW nie bierze pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania.

Jeżeli wyborca, którego koperta zwrotna została doręczona do komisji, nie jest ujęty w spisie wyborców, OKW jest obowiązana wyjaśnić telefonicznie w dziale ewidencji ludności urzędu gminy przyczynę nieumieszczenia wyborcy w spisie wyborców. Członek komisji, który otrzymał potwierdzenie z urzędu gminy, sporządza notatkę w tej sprawie, którą po podpisaniu wraz z przewodniczącym komisji lub jego zastępcą, dołącza się do spisu wyborców.

GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE

75

Komisja w trakcie przeprowadzania głosowania ustala na bieżąco:

- 1) liczbę otrzymanych kopert zwrotnych;
- 2) liczbę kopert zwrotnych bez oświadczenia;
- 3) liczbę kopert zwrotnych z niepodpisanym oświadczeniem;
- 4) liczbę kopert zwrotnych bez koperty na kartę do głosowania;
- 5) liczbę kopert zwrotnych z niezaklejoną kopertą na kartę do głosowania;
- 6) liczbę kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny.

Otrzymanych przez OKW pustych kopert zwrotnych nie uwzględnia się przy dokonywaniu powyższych ustaleń.

Wskazany członek OKW zapisuje ww. dane na **arkuszu pomocniczym** pod nadzorem przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego komisji.

- Pakiety wyborcze nieodebrane przez wyborcę, dostarczone do OKW, komisja pakuje w pakiet, opisuje i odkłada.
- Koperty zwrotne doręczone do OKW po zakończeniu głosowania pakuje w pakiet, opisuje i odkłada.

Pakiety te pozostają w dokumentacji OKW, które po zakończeniu głosowania przekazywane są przez OKW w depozyt **urzędnikowi wyborczemu**.

PRZERWA W GŁOSOWANIU

Głosowania nie wolno przerywać – tylko nadzwyczajne wydarzenia (np. katastrofa budowlana dotycząca budynku).

Brak pieczęci, trudność w dostaniu się do budynku lub lokalu przed rozpoczęciem głosowania, zapełnienie się urny – **to nie są nadzwyczajne wydarzenia!!!**

Nie upoważniają do zarządzenia przerwy w głosowaniu.

77

O przyczynach uzasadniających — zdaniem OKW — zarządzenie przerwy w głosowaniu, jego przedłużenie lub odroczenie OKW powiadamia niezwłocznie GWK i za jej zgodą – wydaną po zasięgnięciu opinii właściwego komisarza wyborczego - podejmuje uchwałę w tej sprawie.

Uchwałę o zarządzeniu przerwy w głosowaniu, jego przedłużeniu lub odroczeniu OKW bezzwłocznie:

- podaje do publicznej wiadomości,
- przesyła GWK,
- przesyła Komisarzowi Wyborczemu w Tarnobrzegu, który przekazuje ją PKW i Wójtowi.

Uchwałę załącza się do protokołu głosowania w obwodzie.

Cała procedura opisana jest w wytycznych dla OKW w punktach od 96 do 101

ZAKOŃCZENIE GŁOSOWANIA

78

O godz. 21.00 komisja zamyka lokal wyborczy

- Wyborcom przybyłym do lokalu, w tym wyborcom, którzy – z uwagi na warunki lokalowe – ustawili się w kolejce przed lokalem wyborczym **przed godziną 21.00**, należy umożliwić oddanie głosu (art. 39 § 4 Kodeksu wyborczego). O tego rodzaju sytuacji należy niezwłocznie zawiadomić wójta oraz GKW i za jej pośrednictwem Komisarza Wyborczego w Opolu,
- w przypadku podjęcia przez komisję uchwały o **przedłużeniu głosowania** lokal komisji jest zamykany później niż o godz. 21⁰⁰, tj. o godzinie wynikającej z uchwały;

ZAKOŃCZENIE GŁOSOWANIA

79

Po zakończeniu głosowania w lokalu wyborczym mogą przebywać poza członkami OKW, w liczbie co najmniej **2/3** jej pełnego składu, w tym przewodniczący lub jego zastępca, mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni oraz osoba odpowiedzialna za obsługę informatyczną.

Wszystkie czynności związane z ustaleniem wyników głosowania w obwodzie i sporządzeniem protokołu głosowania OKW powołana w liczbie 9 osób musi wykonywać w składzie nie mniejszym niż 6 osób.

Wyłącznie w czasie otwierania urny wyborczej i wyjmowania z niej kart dopuszczalna jest obecność w lokalu wyborczym dziennikarzy.

Szanowni Państwo,

**uprzejmie
dziękujemy za udział w szkoleniu**

Krajowe Biuro Wyborcze

lipiec 2024 r.